

Pierwsze kroki w kierunku europejskiego elektronicznego nakazu zapłaty

*Bartosz Sujecki**

Celem artykułu jest, po pierwsze, przeprowadzenie analizy pod kątem ogólnych możliwości informatyzacji przebiegu postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, w postaci wprowadzonej mocą rozporządzenia (WE) nr. 1896/2006 oraz formy informatycznej, jaką można posłużyć się w tym zakresie. Po drugie, w artykule przedstawiono zmiany w procedurze europejskiego nakazu zapłaty, które są konieczne w celu pełnej automatyzacji postępowania na terenie Unii Europejskiej. Przed przystąpieniem do rozważania tych problemów należy jednak, rozstrzygnąć kwestię kompetencji europejskiego ustawodawcy do wprowadzenia procedury europejskiego nakazu zapłaty. W artykule została również poruszona kwestia funkcji technologii informacyjnych w procesie nakazu zapłaty, a także postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty w wersji przedstawionej we Wspólnym Stanowisku. Autor prezentuje także niezbędne zmiany, umożliwiające pełną automatyzację przetwarzania danych dla potrzeb postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.

Uwagi wprowadzające

On 12th december 2006, the European regulation creating a European Order for Payment procedure¹ was introduced. According to article 33 of the regulation, the European order for payment procedure will come into force on 12th December 2008.. Celem postępowania jest uproszczenie, przyspieszenie oraz zmniejszenie kosztów transgranicznych sporów sądowych

* Autor jest wykładowcą na Uniwersytecie Erasmusa w Rotterdamie. Niniejszy artykuł jest rozszerzoną i uaktualnioną wersją dwóch prezentacji przedstawionych przez autora na Uniwersytecie Saarland w Saarbrücken w dniu 23.8.2005 r. (informacje na stronie <http://rechtsinformatik.jura.uni-sb.de/ejustice/info.html>) oraz na kongresie informatycznych IT-Congress 2006 w Wiedniu, w dniu 31.5.2006 r. (informacje na stronie <http://www.it-congress.justiz.gv.at/>).

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, Dz.Urz. L 399, z 30.12.2006 r., s. 1 (dalej jako: rozporządzenie).

z tytułu bezspornych roszczeń pieniężnych. Przed osiągnięciem porozumienia przez Radę Europejskiej, Komisja Europejska przedstawiła 20.12.2002 r.² Zieloną Księgę, w której przeprowadzono badanie porównawcze postępowań egzekucyjnych z tytułu bezspornych roszczeń pieniężnych, obowiązujących w różnych krajach. Poza tym, zwrócono się do rządów poszczególnych krajów, jako do stron prywatnych, z prośbą o udział w ankiecie dotyczącej postępowania na szczeblu krajowym oraz ewentualnej formy postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty. Na podstawie odpowiedzi, które wpłynęły od poszczególnych stron, Komisja Europejska przedstawiła 19.3.2004 r.³, projekt rozporządzenia ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, które zmieniono 7.2.2006 r.⁴ Ostatnim dokumentem w procesie ustawodawczym, wprowadzającym postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty jest Wspólne Stanowisko Rady, przyjęte 13.6.2006 r.⁵

We wszystkich przywołanych tu dokumentach legislacyjnych, ustawodawca europejski kładzie nacisk na możliwość automatycznego przetwarzania danych w postępowaniu w sprawie europejskiego nakazu zapłaty⁶. Jak widać na przykładzie niemieckiego i austriackiego *Mahnverfahren*⁷, postępowanie w sprawie nakazu zapłaty, dzięki prostocie konstrukcji, można stosować w formie informatycznej z uwzględnieniem automatycznego przetwarzania danych. Poza tym, stworzenie elektronicznej formy nakazu zapłaty w postępowaniu w sprawie nakazu zapłaty daje możliwość **racjonalizacji pracy**, odciażając w ten sposób pracę sądów, a szczególności oszczędzając sędziom rozpatrywania spraw masowych⁸.

Kompetencje europejskiego ustawodawcy

² Komisja Europejska, Zielona Księga w sprawie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty oraz środków upraszczających i przyspieszających postępowanie w sprawach o drobne roszczenie, COM (2002) 746 końcowy (dalej jako: Zielona Księga).

³ Komisja Europejska, Propozycja rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, COM (2004) 173 końcowy (dalej jako: Propozycja 173).

⁴ Komisja Europejska, Poprawiona propozycja rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, COM (2006) 57 końcowy (dalej jako: Propozycja 57).

⁵ Rada Unii Europejskiej, Wspólne Stanowisko Rady wydane przez Radę w związku z przyjęciem Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, dok. Nr 7535/06 (dalej jako: Wspólne Stanowisko). Wspólne Stanowisko Rady zostało przyjęte przez Komisję Europejską 30.6.2006 r., zob. Komisja Europejska, Komunikat Komisji skierowany do Parlamentu Europejskiego w sprawie wspólnego stanowiska Rady w sprawie przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, COM (2006) 374 final.

⁶ Patrz punkt 11 wstępu we rozporządzeniu, punkt 11 wstępu we Wspólnym Stanowisku, punkt 10 wstępu w Propozycji 57, punkt 10 wstępu w Propozycji 173 oraz Zielona Księga, s. 30–31.

⁷ Zob. dla Niemiec *Mahnverfahren*: B. Sujecki, *Mahnverfahren*, Heidelberg 2007; B. Sujecki, w: „Multimedia und Recht” 2006, s. 369 i n.; i dla Austrii *Mahnverfahren*: T. Gottwald/W. Viefhues, w: „Multimedia und Recht” 2004, s. 792 i n.; G.E. Kodek, *Zeitschrift für Zivilprozeß* 111 (2002), s. 445, 470.

⁸ Zob. W.H. *Rechtberger*/G.E. *Kodek*, *Überlegungen zu einem europäischen Mahnverfahren*, in: W.H. *Rechtberger*/G.E. *Kodek* (red.), *Orders for payment in the European Union*, The Hague e.a. 2001, s. 29, 61; G.E. *Kodek*, *Zeitschrift für Zivilprozeß* 111 (2002), s. 445, 471; B. Sujecki, w: „Multimedia und Recht” 2005, s. 213–214.

Podstawą rozporządzenia ustanawiającego postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty jest artykuł 61(c) w połączeniu z art. 65(c) Traktatu.⁹ Udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w tej właśnie normie kompetencyjnej mieści się decyzja o informatyzacji postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, wymaga uprzednio ustalenia **celu ustanowienia postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty**. W myśl punktu 9 wstępu i art. 1 (1) rozporządzenia, celem jest **uproszczenie, przyspieszenie i zmniejszenie kosztów transgranicznych sporów sądowych z tytułu roszczeń bezspornych**. Z tego względu, podstawowym założeniem przyjęcia jednolitego postępowania w tym zakresie jest **poprawa dostępu do sprawnie działającego sądownictwa**¹⁰. Postępowanie w sprawie nakazu zapłaty, podobnie jak *Mahnverfahren* w Niemczech lub Austrii, może jednak służyć innemu celom, a mianowicie **odciążeniu sądów, a w szczególności sędziów**¹¹, co stanie się wykonalne dzięki normalizacji procedur, posługiwaniu się obowiązkowymi formularzami oraz elektronicznemu przetwarzaniu danych¹². Przytoczone tu środki pozwalają na uwolnienie zasobów sądownictwa, umożliwiając ich wykorzystanie w rzeczywiście trudnych i złożonych sprawach¹³.

O ile poprawa dostępu do sprawnie działającego sądownictwa na pewno mieści się w kompetencji określonej w art. 61(c) w połączeniu z art. 65(c) Traktatu, to jednak zakwalifikowanie sprawy odciążenia sądownictwa do zakresu tych kompetencji budzi wątpliwości. Zwłaszcza, koszty utworzenia infrastruktury elektronicznej lub wprowadzenia koniecznych zmian w organizacji sądownictwa nie należą do powołanej tu kompetencji ani nie wykazują zgodności z zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Skalę wymagań związanych z wprowadzeniem postępowania w sprawie elektronicznego nakazu zapłaty widać na przykładzie niemieckiego *Mahnverfahren*. Pomimo wprowadzenia w 1982 r. elektronicznego przetwarzania danych dla potrzeb *Mahnverfahren* w sądach lokalnych w Stuttgarcie i Stuttgart-Bad Cannstatt, proces ten nie

⁹ Zakres postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty wprowadzony przez Komisję Europejską w propozycji wywołał proceduralne problemy legislacyjne. Zamiarem Komisji Europejskiej było wprowadzenie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty nie tylko w sprawach transgranicznych, lecz również w sprawach wyłącznie wewnętrznych/wewnątrz krajowych. Zakres nie powinien jednak pozwalać na zastępowanie postępowania krajowego postępowaniem w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, które należałoby stosować równolegle do procedur krajowych. Zakres europejskiego nakazu zapłaty wskazany we rozporządzeniu został, w myśl art. 2 (1), ograniczony do spraw transgranicznych. Zob. więcej: B. Sujecki, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 130 i n.; B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, 330; W. Lücke, Der Entwurf des Europäischen Mahnverfahrens [w:] H.E. Rasmussen-Bonne/R. Freer/W. Lücke/W. Weitnauer (red.), Balancing of Interests Liber Amicorum Peter Hay zum 70. Geburtstag, Frankfurt am Main 2006, s. 263, 272 i n..

¹⁰ Zob. dodatkowo memorandum wyjaśniające propozycję: Komisja Europejska, COM (2004) 173 końcowy, s. 6.

¹¹ Zob. B. Heß, Strukturfragen der europäischen Prozeßrechtsangleichung, dargestellt am Beispiel des Europäischen Mahn- und Inkassoverfahrens, in: R.A. Schütze (red.), Einheit und Vielfalt des Rechts, Festschrift für Reinhold Geimer zum 65. Geburtstag, München 2002, s. 339, 343; G.E. Kodek, Zwischen Subsidiaritätsprinzip und europäischer Rechtsidee: Gedanken zur Vereinheitlichung des Inkassoverfahrens [w:] M. Storme (Red.), Procedural Laws in Europe – Towards Harmonization, Antwerpen e.a. 2003, s. 349, 355; W.H. Rechtberger/G.E. Kodek, (n. 8), s. 61.

¹² Sprawdź niemiecki *Mahnverfahren*: B. Heß, w: „Computer und Recht” 1991, s. 245; B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2006, s. 369–370 i n..

¹³ Zob. dodatkowo memorandum wyjaśniające do propozycji: Komisja Europejska, COM (2004) 173 wersja ostateczna, s. 5.

znalazł dotychczas zastosowania na terenie całej Republiki Federalnej Niemiec¹⁴. Z tych względów, **decyzja o terminie i sposobie wprowadzenia elektronicznej formy europejskiego postępowania w sprawie nakazu zapłaty powinna pozostać w gestii państw członkowskich, przy czym nie oznacza to, że forma postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty miałaby utrudniać lub uniemożliwiać elektroniczne przetwarzanie danych**. Sposób ustanowienia powinien pozwolić na pełne elektroniczne przetwarzanie danych, pozostawiając państwom członkowskim podjęcie decyzji o tym, czy i w jakim zakresie skorzystają z technologii informatycznych w ramach opisanej tu procedury.

Funkcja technologii informatycznych w postępowaniu w sprawie nakazu zapłaty

Istnieje wiele sposobów posługiwania się technologiami informatycznymi w ogólnie pojmowanym postępowaniu sądowym oraz w szczególnym przypadku postępowania w sprawie nakazu zapłaty. Informatyka może ułatwić komunikację między stronami i sądem, a także wspomagać sąd w zakresie przyjmowania spraw, śledzenia terminów, wyliczania kosztów itp. Decyzja wydania samego nakazu zapłaty pozostaje, jednak, w gestii osoby prowadzącej postępowanie¹⁵. Informatyka stosowana przykładowo w austriackim *Mahnverfahren*¹⁶, ma wyłącznie wymiar pomocniczy. Szczególnym zastosowaniem elektronicznego przetwarzania danych jest **decyzja o wydaniu nakazu zapłaty**. Sprawdzenie wniosku i podjęcie decyzji o wydaniu *Mahnbescheid* lub *Vollstreckungsbescheid*, odbywa się za pomocą oprogramowania, bez ingerencji ludzkiej. W takim zakresie stosowanie procesu przetwarzania danych można by realizować wyłącznie pod warunkiem **zaniechania badania merytorycznych podstaw roszczenia**¹⁷. Wprowadzenie tego wymogu było konieczne ze względu na ograniczenia komputerowego rozpatrywania wniosków w przypadku konieczności oceny podstaw prawnych roszczenia¹⁸.

W postępowaniu w sprawie europejskiego nakazu zapłaty technologię informatyczną powinno stosować się nie tylko jako wsparcie, lecz także w zakresie rozpatrywania wniosków¹⁹.

¹⁴ W federalnym państwie Saksonii i Turynii nie istnieje możliwość skorzystania z elektronicznej formy *Mahnverfahren*, zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2006, s. 369–370. Zob. również na temat podobnej sytuacji w Austrii: T. Gottwald/W. Viefhues, w: „Multimedia und Recht” 2004, s. 792.

¹⁵ Zob. więcej: Komisja Europejska, Zielona Księga, s. 29.

¹⁶ Zob. G.E. Kodek, Das Mahnverfahren in Österreich [w:] W.H. Rechberger/G.E. Kodek (red.), Nakazy zapłaty w Unii Europejskiej, The Hague e.a. 2001, s. 75, 83 i n..

¹⁷ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2006, s. 369–371.

¹⁸ Zob. H.W. Fasching, Rechtliches Gehör und Rationalisierung des zivilgerichtlichen Verfahrens in Österreich, in: A. Heldrich/T. Uchida (red.), Festschrift für Hideo Nakamura, Tokyo 1996, s. 117, 125; B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213, 214.

¹⁹ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213–214.

Uniemożliwiłoby to wprowadzić badanie podstaw merytorycznych roszczenia, jednak takie badanie w odniesieniu do postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty może stanowić przyczynę problemów, jeśli wnioski rozpatrywane są przez osobę fizyczną. Powodem problemów jest, w niektórych sprawach, poza wymogiem przedłożenia opisu okoliczności sprawy, warunek złożenia opisu dowodów na poparcie roszczenia w celu zbadania wniosku pod względem merytorycznym. Ze względu na różnice językowe w państwach członkowskich²⁰, sądy krajowe stanęłyby przed koniecznością rozpatrywania wniosków w różnych językach. Potrzeba przetłumaczenia wniosku zostałaby ograniczona do minimum dzięki przyjęciu przez forum standardowego formularza wniosku. Jednak nawet znormalizowany formularz wymaga wypełnienia. W tej sytuacji, wymóg rozpatrywania podstaw merytorycznych roszczenia doprowadzi po prostu do problemów lingwistycznych. Jedynym wyjściem pozwalającym na uniknięcie takich problemów jest **obligatoryjne odstępienie, w przypadku postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, od badania podstaw merytorycznych roszczenia**. Otworzyłoby to dodatkowo furtkę dla w pełni zautomatyzowanego postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.

Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty

1. Zakres zastosowania

W myśl art. 4 rozporządzenia, postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty stosuje się celem odzyskiwania należności z tytułu roszczeń pieniężnych na konkretną kwotę, których termin płatności przypadł w czasie składania wniosku o wydanie europejskiego nakazu zapłaty. Artykuł 2 rozporządzenia ogranicza zakres wniosku do transgranicznych spraw cywilnych i gospodarczych²¹. Ponadto, z zakresu postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty wykluczono sprawy podatkowe, celne lub administracyjne, jak również *acta iure imperia*. Poza tym, rozporządzenie nie znajdzie zastosowania do praw własności wynikających ze stosunków małżeńskich, testamentów i spadków, upadłości, ugody sądowej ani ubezpieczenia społecznego. Procedura, w przeciwieństwie do jej propozycji²², nie ma zastosowania w przypadku roszczeń powstałych ze zobowiązań pozakontraktowych, jeśli nie podlegają one umowie, uznaniu długu lub nie są związane z spłaconymi długami wynikającymi ze wspólnego posiadania własności²³.

²⁰ Zob. więcej na temat problemu przeszkód lingwistycznych w harmonizacji prawa w Unii Europejskiej: S. Glanert, w: „European Review of Private Law” 2006, s. 157 i n..

²¹ Dodatkowo, art. 3 rozporządzenia określa sprawy transgraniczne. Zgodnie z art. 3 (1) rozporządzenia, sprawa transgraniczna jest sprawą, w której co najmniej jedna ze stron zamieszkuje lub ma siedzibę albo zwyczajowe miejsce zamieszkania lub zwyczajową siedzibę w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę właściwy sąd. W sprawie ustalenia miejsca zamieszkania lub siedziby, należy uwzględnić art. 59 i 60 rozporządzenia (WE) nr 44/2001.

²² Zob. zakres wniosku propozycji: B. Sujecki, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 130 i n.; B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2005, s. 45–46; W. Lüke, (n. 9), s. 273.

²³ Zob. więcej: B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330 i n..

Z wyjątkiem roszczeń wymienionych w art. 2 rozporządzenia , **procedura w sprawie europejskiego nakazu zapłaty pozostaje otwarta wobec wszelkich innych roszczeń**. Powstaje w związku z tym pytanie, czy jej stosowania nie należałoby poddać dalszym ograniczeniom? Ze względu na stosowanie tego postępowania w przypadkach, w których bezsporność roszczenia jest **uprawdopodobniona**, nie powinno się go stosować w sytuacjach, w których pozostaje w dalszym ciągu niespełnione świadczenie wzajemne. Pozwany mógłby bowiem wystąpić ze sprzeciwem/odповідzią na pozew, a wówczas **postępowanie w sprawie nakazu zapłaty nie miałoby przewagi nad zwykłym postępowaniem**²⁴. Poza tym, słabość konstrukcji pozwanego uzasadnia w przypadku nieproporcjonalnie wysokich odsetek, wyłączenie roszczeń z zakresu wniosku w postępowaniu w sprawie nakazu zapłaty. W ten sposób pozwany byłby chroniony przed lichwiarskimi, a więc bezzasadnymi, roszczeniami²⁵, a we wniosku należałoby tylko podać datę końcową kontraktu oraz wysokość odsetek. Takie dane można poddać sprawdzeniu w formie elektronicznej przy pomocy komputera²⁶.

2. Właściwość sądów

W sprawie określenia właściwości sądów, art. 6 rozporządzenia stanowi, że wynika ona z odnośnych zasad prawa wspólnotowego, w szczególności Rozporządzenia (WE) nr 44/2001.²⁷ Nie ma to, jednak, zastosowania w sprawach konsumenckich. W takich przypadkach jedynie właściwe są sądy państwa członkowskiego, w którym pozwany zamieszkuje lub ma siedzibę. Drugie z wymienionych tu uregulowań zostało wprowadzone w ramach procedury ustawodawczej. Jego celem jest **ochrona konsumenta przed procesem, w którym pozwany obroni się brakiem właściwości sądu**²⁸.

Można jednak poddać pod wątpliwość twierdzenie, że przywołane tu przepisy w sprawie właściwości sądów zezwalają na elektroniczne przetwarzanie danych. Pomimo, że przepisy w sprawie właściwości sądów zawarte w rozporządzeniu (EC) No 44/2001 opierają się na zasadzie kompetencji²⁹ sądów państwa członkowskiego, w którym pozwany zamieszkuje lub ma swoją siedzibę, to jednocześnie, wskazują na **wiele szczegółowych jurysdykcji o wyłącznym charakterze**. Są to przepisy, których brzmienie jest w dużym stopniu skomplikowane, powodujące

²⁴ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213–214.

²⁵ Podobnie: G.E. Kodek, Auf dem Weg zu einem Europäischen Mahnverfahren? Gedanken zum Verordnungsvorschlag der Kommission, in: L. Bittner/T. Klicka/G.E. Kodek/P. Oberhammer (red.), Festschrift für Walter H. Rechberger zum 60. Geburtstag, Wien e.a. 2005, s. 283, 293 i n.; W. Lüke, (n. 9) s. 273 i n..

²⁶ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213–214.

²⁷ Rozporządzenie Rady Nr 44/2001 z 22.12.2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, Dz.Urz. UE L Nr 12, z 16.1.2001 r., s. 1; ostatnia poprawka rozporządzeniem Rady (WE) Nr 2245/2004, Dz.Urz. L 381, z 28.12.2004 r., s. 10.

²⁸ Zob. Więcej: B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330–331.

²⁹ Zob. art. 2 (1) rozporządzenia (WE) Nr 44/2001.

trudności interpretacyjne. Świadczy o tym rozmiar orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów krajowych w państwach członkowskich³⁰.

Przykładem ilustrującym opisane problemy, jest rozróżnienie między właściwością sądów w sprawach dotyczących umów i w sprawach związanych z postępowaniem o czyn niedozwolony prawem w związku z roszczeniami z tytułu zobowiązań pozaumownych (*culpa in contrahendo*), ponieważ w niektórych państwach członkowskich tego rodzaju roszczenia kwalifikuje się jako roszczenia z tytułu zobowiązań umownych, zaś w innych państwach członkowskich traktuje się je jako sprawy deliktowe.³¹ Ustawodawca europejski nie miał jednak zamiaru ograniczania stosowania postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty wyłącznie do roszczeń z tytułu zobowiązań umownych, jako że trudności w rozróżnieniu roszczeń z tytułu zobowiązań umownych i pozaumownych spowodowałyby na dużą skalę konieczność badania przez sąd przypadków wątpliwych³². Ponadto, trudności w rozróżnieniu jurysdykcji nie pozwalają na badanie za pomocą systemu komputerowego właściwego sądu³³.

Badanie elektroniczne właściwości sądów, stałoby się, jednak, możliwe, pod warunkiem wprowadzenia zasady wyłącznej jurysdykcji w odniesieniu do postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.³⁴ W tej sytuacji, wyłączną właściwość powinny mieć sądy państwa członkowskiego, w którym pozwany zamieszkuje lub ma siedzibę powinny.

Taka zasada jest już stosowana w sprawach konsumenckich, zgodnie z art. 6 (2) rozporządzenia, odzwierciedlając również art. 2 (1) rozporządzenia (WE) Nr 44/2001.³⁵

Dzięki jednoznaczemu sformułowaniu, przepis ten pozwoliłby nie tylko na elektroniczne zbadanie sprawy, lecz również ułatwiłby stronie powodowej dostęp do sądu. Treść rozporządzenia, mającego formę wspólnego stanowiska, nie zawiera innych przepisów w sprawie jurysdykcji i z tego względu państwa członkowskie mogłyby, wzorem niemieckiego *Mahnverfahren*³⁶,

³⁰ A. Stadler, *Recht der Internationalen Wirtschaft* 2004, s. 801, 803; M.R. McGuire, *Zeitschrift für Rechtsvergleichung* 2005, s. 83–84; B. Sujecki, „*Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*” 2006, s. 124, 135 i n..

³¹ Zob. Więcej: A. Stadler, *Vertraglicher und deliktischer Gerichtsstand im europäischen Zivilprozessrecht* [w:] C. Heinrich (red.), *Festschrift für Musielak*, München 2004, s. 569 i n..; D. Martiny, *Internationale Zuständigkeit für „vertragliche Streitigkeiten*” [w:] R.A. Schütze (red.), *Festschrift für Geimer*, München 2002, s. 641 i n..

³² Zob. Komisja Europejska, *Zielona Księga*, COM (2002) 746 wersja ostateczna, s. 20; Zob. również B. Sujecki, „*Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*” 2006, s. 124, 136; *idem*, „*Multimedia und Recht*” 2005, s. 213–214 i n..

³³ B. Sujecki, „*Multimedia und Recht*” 2005, s. 213, 215.

³⁴ E. Schollmeyer, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* 2002, 478, 482 i n..; E. Gundlach, *Europäische Prozessrechtsangleichung Gegenstand – Struktur – Methode dargestellt am Beispiel des Mahnverfahrens*, Tübingen 2005, s. 117 i n..; different opinion: D. Einhaus, „*Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*” 2005, 165 i n.., popierający uregulowania w sprawie właściwości sądów wprowadzone przez ustawodawcę europejskiego.

³⁵ Zob. Więcej: B. Sujecki, „*Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*” 2006, s. 124, 136 i n..; *idem*, „*Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*” 2005, s. 358 i n..; W. Lüke, (n. 9) s. 275 i n..; inna opinia Schollmeyer, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* 2002, 478, 482 i n..; E. Gundlach, (n. 34) s. 117 i n.. Autorzy opowiadają się za przyjęciem właściwości sądów państw członkowskich, w których zamieszkuje lub ma siedzibę strona powodowa.

³⁶ Zob. B. Sujecki, „*Multimedia und Recht*” 2006, s. 369–370 i n..

wprowadzić, co do wydawania europejskich nakazów zapłaty, **zasadę wyłącznej kompetencji sądów centralnych państwa członkowskiego, w którym taki sąd został ustanowiony**³⁷.

3. Wniosek o wydanie europejskiego nakazu zapłaty

Na mocy art. 7 (1) rozporządzenia , **wniosek o wydanie europejskiego nakazu zapłaty składa się za pomocą standardowego formularza**³⁸. Poza ogólnymi informacjami dotyczącymi stron, ich przedstawicieli oraz właściwego sądu, wniosek zawiera również kwotę roszczenia, a w przypadku żądania zapłaty odsetek, stopę procentową i okres, którego dotyczy żądanie zapłaty odsetek. Następnie, we wniosku należy podać przyczynę powództwa, w tym opis okoliczności przywołanych jako podstawa roszczenia, ewentualnie żądanych odsetek, opis dowodów na poparcie roszczenia oraz uzasadnienie właściwości sądu. Poza tym, wnioskodawca ma obowiązek opisanie transgranicznego charakteru roszczenia. Poza ogólnymi informacjami odnoszącymi się do stron, ich przedstawicieli i sądu, wypełnianie standardowego formularza wniosku polega na wyborze właściwych odpowiedzi z katalogu. Wprowadzenie katalogów do wypełniania formularzy wniosków ma na celu ułatwienie składania wniosku oraz jego rozpatrywania³⁹. Na koniec **wniosek zostaje podpisany przez składającego lub przez jego przedstawiciela, jeśli zachodzi taka konieczność**.

Na mocy art. 7 (5) rozporządzenia , dopuszcza się **składanie wniosków w formie papierowej lub w innej formie przekazu, w tym elektronicznej**. Wniosek elektroniczny jest przyjmowany jedynie wówczas, gdy został zatwierdzony przez członkowskie państwo pochodzenia oraz udostępniony sądowi pochodzenia⁴⁰. W przypadku wniosków składanych elektronicznie dopuszcza się, zgodnie z art. 2 (2) dyrektywy w sprawie podpisu elektronicznego⁴¹, stosowanie **elektronicznego podpisu**. Podpis elektroniczny nie jest konieczny, jeśli w sądach członkowskich państw pochodzenia działa zamienny system przekazu elektronicznego dostępny określonej grupie wcześniej zgłoszonych i upoważnionych użytkowników, pozwalający w bezpieczny sposób stwierdzić tożsamość tych użytkowników. Wyjątek ten jest zgodny z austriackim elektronicznym *Mahnverfahren*, w którym wniosek wymaga posłużenia się osobistym kodem – *Anschriftscode*.

³⁷ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213–215; *idem*, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 137 i n..

³⁸ Formularz można znaleźć Annex I rozporządzenia . Zob. również: B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330–331.

³⁹ Zob. odnośnie do propozycji: B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2005, s. 213, 215; *idem*, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 138 i n..

⁴⁰ Zgodnie z art. 5 rozporządzenia , termin „**członkowskie państwo pochodzenie/państwo członkowskie pochodzenia**” określa się jako państwo członkowskie, w którym wydano europejski nakaz zapłaty. Termin „sąd pochodzenia” oznacza sąd, który wydaje europejski nakaz zapłaty.

⁴¹ Dyrektywa (WE) 1999/93 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.12.1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych, Dz.Urz. L Nr 13, z 19.1.2000 r., s. 12.

Kod zostaje przydzielony każdemu prawnikowi oraz notariuszowi przez właściwe izby lub przez Ministerstwo Sprawiedliwości Austrii w przypadku innych osób⁴².

4. Badanie wniosku przez sąd

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia, wnioski złożone we właściwym sądzie podlegają badaniu pod względem spełnienia warunków formalnych Rozporządzenia w formie Wspólnego Stanowiska. Ponadto, sąd zobowiązany jest zbadać, czy roszczenie „można uznać za uzasadnione”. Jednocześnie, pkt 16 Wstępu i art. 8 rozporządzenia stanowią, że nie istnieje obowiązek przeprowadzania badania przez sędziego, dopuszczając nawet automatyzację procedury. Brzmienie zapisów nie określa jednoznacznie zakresu badania. Można by przyjąć, że przewiduje się badanie *prima facie* roszczenia pod względem merytorycznym. Postaje w tych okolicznościach pytanie o brak możliwości przeprowadzenia takiego badania przez sędziego lub nawet w trybie automatycznym. Jednocześnie pozwany otrzymuje informację o wydaniu europejskiego nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie informacji podanej przez powoda, niezweryfikowanej przez sąd. Taki zapis, dopuszcza zaledwie badanie zasadności roszczenia, tak, jak to jest w przypadku niemieckiego *Mahnverfahren*.⁴³ A zatem, art. 8 rozporządzenia dopuszcza obie interpretacje, pozostawiając zakres badania wniosków państwom członkowskim. Mogłoby to prowadzić do zróżnicowania wymogów w zakresie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty w zależności od państwa członkowskiego, stanowiąc zagrożenie dla zasady wyrównanych warunków działania, którą wymienia się m.in. w pkt 8 Wstępu jako jeden z celów postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty.

W celu zapewnienia rzeczywiście wyrównanych warunków działania, postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty wymaga jednoznacznego ujęcia w zapisach, które nie daje państwom członkowskim zakresu interpretacji. Jak widać, posługiwanie się informatyką na dużą skalę nie pozwala na ocenę podczas badania prawnej zasadności roszczenia. Z tego względu należy pamiętać, że korzyści płynące z pełnej automatycznej procedury elektronicznej można osiągnąć, jeśli badanie roszczenia zostanie ograniczone wyłącznie do jego zasadności. W pozostałych przypadkach, wymaga się badania przez sędziego⁴⁴. Badanie wniosków należy zatem ograniczyć do zasadności roszczenia, wykluczając roszczeniami ewidentnie bezzasadne. W takich przypadkach sąd odrzucałby wniosek. Potwierdzenie takiego rozwiązania znajduje się w art. 11 (1)

⁴² Zob. T. Gottwald/W. Viefhues, „Multimedia und Recht” 2004, s. 792–793.

⁴³ Zob. B. Sujecki, „Multimedia und Recht” 2006, s. 369, 371.

⁴⁴ Zob. B. Sujecki, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 140 i n.; *idem*, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330, 332.

b rozporządzenia . W myśl przywołanej tu normy, wniosek podlega oddaleniu, jeśli roszczenie jest ewidentnie bezpodstawne⁴⁵.

W przypadku, gdy badanie wykaże braki we wniosku, sąd daje powodowi, na podstawie art. 9 rozporządzenia , możliwość uzupełnienia lub poprawienia wniosku⁴⁶. Jeśli warunki zostały spełnione tylko częściowo w stosunku do całego roszczenia, wówczas, na podstawie art. 10 rozporządzenia , sąd zawiadomi o tym stronę powodową, proponując przyjęcie lub odrzucenie w podanym przez sąd terminie europejskiego nakazu zapłaty kwoty określonej przez sąd. W przypadku przyjęcia przez powoda propozycji sądu lub stwierdzenia w wyniku badania sądowego, że warunki zostały spełnione, sąd wyda europejski nakaz zapłaty. Art. 12 (1) rozporządzenia nakazuje wydanie europejskiego nakazu zapłaty „możliwie jak najszybciej, zwykle w ciągu 30 dni”. W cytowanym tu sformułowaniu, ustawodawca europejski wyraził intencję wywarcia nacisku na sądy krajowe w celu przyspieszenia postępowania. Porównując, jednak, okres 30 dni z czasem potrzebnym na wydanie przez sąd w Niemczech lub Austrii elektronicznego Mahnverfahren, gdzie decyzja zapada w ciągu dwóch dni, w tych okolicznościach, trudno odnieść wrażenie, że sądy działałyby pod presją. Jeśli zatem wspomniany warunek znajdzie się w treści rozporządzenia, ustawodawca europejski powinien zdobyć się na zapis, przez który nie tylko wywrze nacisk na sądy, lecz również przewidzi konsekwencje w razie naruszenia przepisów⁴⁷.

Europejski nakaz zapłaty jest wydawany łącznie z odpisem wniosku. W treści nakazu zawarto pouczenie dla pozwanego o przysługujących mu możliwościach działania. Pozwany ma prawo do wniesienia zapłaty z tytułu roszczenia lub do złożenia sprzeciwu w sądzie, z którego pochodzi nakaz, w terminie 30 dnia od doręczenia mu nakazu. Ponadto, treść europejskiego nakazu zapłaty informuje pozwanego o tym, że nakaz wydano wyłącznie na podstawie informacji podanych przez powoda, które nie zostały zweryfikowane przez sąd. Na koniec, poucza się o tym, że brak reakcji skutkuje uprawomocnieniem się nakazu, a w przypadku złożenia przez pozwanego odpowiedzi na pozew, postępowanie będzie dalej prowadzone w trybie zwykłego postępowania cywilnego. Doręczenie europejskiego nakazu zapłaty odbywa się zgodnie z przepisami prawa krajowego, przy czym obowiązują minimalne standardy określone w art. 13, 14 oraz 15 rozporządzenia. Przywołane tu minimalne standardy odpowiadają standardom doręczania określonym w rozporządzeniu EEO.⁴⁸

⁴⁵ Zob. B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330, 332.

⁴⁶ Zob. rozporządzenie w sprawie korekty wniosków w propozycji [w:] B. Sujecki, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, s. 124, 140 i n..

⁴⁷ Należy dodać, że rozporządzenie w formie wspólnego stanowiska nie przewiduje konsekwencji w przypadku nie wypełnienia przez sądy przytoczonego warunku, nie wydając europejskiego nakazu zapłaty w ciągu 30 dni.

⁴⁸ Rozporządzenie (WE) Nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.4.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, Dz.Urz. L 143, z 30.4.2004 r., s. 15; zob. ponadto, minimalne standardy doręczeń C.

5. Środki służące pozwanemu

W przeciwieństwie do propozycji, jej zmieniona wersja oraz Wspólne Stanowisko wprowadza jednofazową procedurę płatności⁴⁹. W tej sytuacji, pozwany korzysta tylko z jednej możliwości obrony przeciwko powództwu w sprawie o wydanie europejskiego nakazu zapłaty. Na mocy art. 16 rozporządzenia, pozwany ma prawo złożenia sprzeciwu wobec wniosku, posługując się standardowym formularzem, który zostanie mu dostarczony wraz z europejskim nakazem zapłaty⁵⁰. Pozwany nie ma obowiązku uzasadniania swojego sprzeciwu. Jedyne warunki doprowadzają się do wyrażenia przez pozwanego sprzeciwu wobec roszczenia⁵¹ przez wpisanie w formularzu daty wystawienia europejskiego nakazu zapłaty oraz podpisanie formularza. Sprzeciw należy złożyć w formie papierowej lub za pomocą innych środków przekazu, w tym elektronicznych. Sprzeciw wymaga zatwierdzenia przez państwo członkowskie, z którego pochodzi nakaz oraz udostępnienia sądowi pochodzenia. W przypadku sprzeciwu złożonego elektronicznie, podpis pozwanego może mieć formę elektroniczną, zgodnie z art. 2 (2) dyrektywy w sprawie podpisu elektronicznego. Warunek dotyczący podpisu, podobnie, jak w przypadku wniosku, nie jest konieczny, jeśli sądy w krajach członkowskich zezwolą na inny system komunikacji elektronicznej, który jest dostępny pewnym grupom zgłoszonych wcześniej i upoważnionych użytkowników, pod warunkiem, że system pozwala na bezpieczną identyfikację takich użytkowników.

Po złożeniu sprzeciwu, postępowanie jest prowadzone, na mocy art. 17 rozporządzenia, przed członkowskimi krajami pochodzenia, na zasadach zwykłego postępowania cywilnego, o ile strona powodowa nie wystąpi o zakończenie postępowania. Po złożeniu sprzeciwu, pozwany ma prawo, na podstawie art. 20 rozporządzenia, do wystąpienia o ponowne sprawdzenie europejskiego nakazu zapłaty w szczególnych przypadkach⁵².

Wnioski

Wprowadzając postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty ustawodawca europejski zamierza zagwarantować każdej osobie na rynku wewnętrznym dostęp do sprawnie działającej procedury sądowej umożliwiającej egzekucję roszczeń z tytułu zobowiązań pieniężnych. Kluczowa rola w tym postępowaniu przypada technologii informatycznej. Jednak regulacje

Crifo, Civil Justice Quarterly 24 (2005), s. 200, 210 i n.; R. Wagner, Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts 2005, s. 189–194 et. seq.

⁴⁹ Zob. różnice między „dwuetapowym” a „jednofazowym” postępowaniem w sprawie nakazu zapłaty B. Sujecki, „Zeitschrift für Europäisches Privatrecht” 2006, 124, 141 i n.; W.H. Rechtberger/G.E. Kodek, (n. 8) s. 41 i n..

⁵⁰ Formularz można znaleźć w Annex VI rozporządzenia.

⁵¹ Zob. B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330–332.

⁵² Zob. dalsza krytyka B. Sujecki, „Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht” 2006, s. 330, 333.

wprowadzone w odniesieniu do postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty stawiają znak zapytania nad wykorzystaniem w tym zakresie rozwiązań informatycznych. Nie tylko ze względu na uregulowania dotyczące jurysdykcji, lecz w szczególności ze względu na badanie roszczeń, przy założeniu, że elektroniczne przetwarzanie danych znajdzie w pełnym zakresie zastosowanie w postępowaniu w sprawie europejskiego nakazu zapłaty, zgodnie z przeprowadzoną tu dyskusją. Zwłaszcza w odniesieniu do badania roszczeń, ustawodawca europejski nie zajmuje stanowiska. W konsekwencji można spodziewać się sytuacji, w której europejski nakaz zapłaty będzie wydawany w warunkach zróżnicowanych wymagań obowiązujących w różnych państwach członkowskich. Takie okoliczności zaprzeczałyby jednak celowi działania ustawodawcy europejskiego.